

Trubarjeva domačija

Trubarjeva domačija obsega več objektov:

- spominska hiša s spominsko sobo in mlinom;
- žaga venecijanka, ki stoji na otoku;
- gospodarsko poslopje, v katerem je iz hleva nastala krčma, iz skednja je nastal **galerija Skedenj**, na podstrešju nad galerijo je **Trubarjeva čitalnica**, v prejšnji kašči pa je sedaj sprejemnica in prodajalna spominkov.

Povezani prispevki:

[Breg ob Savi](#)
[Gradišče pri Vipavi](#)
[Plače](#)
[Sv. Primož nad Kamnikom](#)

Vse tri zgradbe stojijo na mestu, na katerem je stala Trubarjeva rojstna hiša z mlinom in žago, vendar so ti objekti novejšega datuma - stari kakih 200 let - in torej ne gre za objekte izpred 500 let, ko se je rodil [Primož Trubar](#). Trubarjeva rojstna hiša je bila lesena bajta, ki jo je že v Trubarjevem času pozobal zob časa, najbrž v podobi ognja. Zaradi pogostih turških vpadov, Trubar jih omenja prav v vseh svojih delih, so prebivalci teh krajev živeli v veliki revščini.

Tudi te "novejše" stavbe bi bile danes že v razvalinah, če jih ne bi obnovili. To še posebej velja za leseno žago, ki jo je po odselitvi zadnjega lastnika *Jožefa Pečnika* - Temkovega Jožeta (l. 1975), obnovilo Gozdno gospodarstvo Velike Lašče l. 1986. Tega leta, ob 400-letnici Trubarjeve smrti, so bila obnovljena tudi ostala poslopja. Sedanji lastnik Trubarjeve domačije je občina **Velike Lašče**. Potemtakem letos mineva 20 let od obnovitve vseh poslopij, kar bodo domačini in z njimi vsi Slovenci tudi posebej zaznamovali. Od tedaj namreč celotna domačija funkcionira kot muzej, ki je za obiskovalce odprt vsak dan, za organizirane in najavljene skupine pa je na voljo tudi vodenje z razlago. Vsi objekti so tudi označeni z napisom kulturni spomenik.

Spomeniško je zaščiten tudi celotna vas **Rašica**, s spomenikom Primožu Trubarju na križišču poti, ki so ga postavili ob 400-letnici izida prve slovenske knjige in je delo Vinka Glanza. Nekaj korakov naprej ob "vznožju" vasi, na bregovih rečice Rašice pa stoji Trubarjeva domačija. V Trubarjevem času je bila Rašica pomembno gospodarsko in prometno središče velikolaške pokrajine. Nastala je na križišču trgovskih in krošnjarskih poti iz stiškega samostana proti Trstu in vipavskim vinogradom ter poti iz Ljubljane proti Kočevju in Reki. V 16. stoletju je pripadala turjaškemu gospostvu.

Žaga

Vodne žage so se v Sloveniji pojavile že v 14. stoletju. Tudi med poslopji na Trubarjevi domačiji je zelo verjetno žaga tista, ki je najstarejša in ki je tudi z etnološkega zornega kota najbolj zanimiva. Stara je več kot 200 let in je edina ohranjena žaga, od 25-ih, ki so nekoč delovale ob rečici **Rašci** in dveh njenih pritokih. Temkova žaga na Trubarjevi domačiji je venecijanka samica, kar pomeni, da je imela v jarmu samo en žagin list. Vodno kolo žage ima premer 3,20 m, na obodu pa je 36 lopat. Jarem se je gibal s 150 gibi na minuto. Z samico je bilo potrebnih vsaj 4 W moči. Za en rez se je potrebovalo 5 do 8 minut; odvisno od lesa. Dnevno se je lahko razžagalo okrog 10 kubičnih metrov lesa.

Žaga je bila sestavni del domačije z različnimi dejavnostmi. Žagarji so bili tudi mlinarji in obratno. Ukvarjali so se tudi s kmetijstvom, predvsem pa s prašičjerejo, ki jim je prinašala lep dohodek. Tako so tudi na Trubarjevi domačiji za hišo vidni ostanki svinjaka. Socialni položaj žagarjev - mlinarjev je bil tako precej višji od kmetov, ki so zavistno gledali nanje. Na domačijah z žago in mlinom se ni stradalo. Moči za delovni dan so si nabrali z žganci v kombinaciji z zeljem, repo, jajci ali mlekom. Za dopoldansko in popoldansko malico so pojedli kar precej kruha, zraven je sodila še mast, kislo mleko, slanina, klobase, vino, mošt in žganje. Za kosilo je teknila juha z žličniki, krompir, zelje, štruklji, repa, močnik, ješprenj. Zvečer so bili na mizi razni močniki, fižol v solati, kaša, krompir v oblicah, ajdovi žganci z zeljem, repo ali mlekom.

Spominska hiša

Spominska hiša s spominsko sobo in mlinom je največje kamnito poslopje na Trubarjevi domačiji. V zvezi z mlinom ni kaj posebnega povedati, spominska soba pa je pravzaprav sobana, saj je tudi edini prostor v zgornjem nadstropju stavbe. Gre torej za večji prostor, ki je primeren tudi za razne kulturne prireditve. Med drugim se v tem prostoru že dalj časa vrstijo pogovori s pesniki in pisatelji, ki jih vodi pesnik Tone Kuntner pod geslom Na Trubarjevini v čast domovini. Sicer pa je na stenah na kratko opisano življenje in delo Primoža Trubarja, v okenskih okvirjih pa so namesto prozornega stekla barvni portreti pomembnih osebnosti iz Trubarjevega časa, kot sta bila npr. tržaški škof *Bonomo* in nemški reformator *Martin Luther*. V okroglih vitrinah pa

so razstavljena Trubarjeve knjige in rokopisi.

Gospodarsko poslopje

Kot rečeno je v gospodarskem poslopju iz hleva nastala krčma, iz skedenja je nastala galerija Skedenj, nad katero je poseben prostor z imenom Trubarjeva čitalnica, v prejšnji kašči pa je sedaj sprejemnica in prodajalna spominkov. V galeriji Skedenj se vrstijo slikarske in fotografske razstave, od septembra naprej pa poteka knjigoveška delavnica in drugi dodatni izobraževalni programi za šolske skupine.

V Trubarjevi čitalnici so razstavljena Trubarjeva dela in dela drugih protestantskih piscev. Najbolj zanimiv je Trubarjev pečatnik, ki ga je vse življenje uporabljal kot pečatnik na svojih pismih. Je okrogel kot mlinski kamen, na katerem je obrtni znak tesarjev, usnjen predpasnik in sekira.

